

İSPANYA İRAN ARAŞTIRMALARI DERNEĞİNİN SEKİZİNCİ ULUSLARARASI KONGRESİNİN ARDINDAN*

Ali Temizel**

İspanya İnan Araştırmaları Derneği ve Tahran Üniversitesi tarafından ortaklaşa olarak 4-5 Kasım 2018 tarihinde Tahran/İnan'da Sekizinci Uluslararası İnanoloji Kongresi düzenlendi.

Burada İspanya İnan Araştırmaları Derneği ve bu dernek tarafından düzenlenen kongrelerin tarihçesi hakkında bilgi vermekte fayda vardır.

2009 yılında kurulan İspanyol İnan Araştırmaları Derneği'nin (SEI) amacı, İspanya ve İnan'daki üniversiteler ve araştırma merkezleri ile ilişkiler kurmak; İnan ile ilgili alanlarda araştırma ve çeviri yapmak; İnan bilimiyle ilgili çalışmaların, analizlerin, broşürlerin, dergilerin, kitapların, elektronik yayınların, CD-ROM'ların, DVD'lerin, web sayfalarının ve videoların yayınlanmasını sağlamak; İnanoloji üzerine seminer ve sempozyumlar organize ederek ve Farsça kursları ve seminerleri düzenleyerek İspanya üniversitelerinde İnan bilim çalışmalarını yaymak ve desteklemek; İnan ile ilgili araştırma projelerini, ilgili çalışmaların gelişimini, tercüme edilmesini ve yayınlanmasını desteklemek; İnanoloji üzerine seminer ve sempozyumlar organize etmek ve bu alanda öğretmenlerin ve araştırmacıların eğitimine yardımcı olmak; İnan'da araştırma yapmak için burslar vermek; İspanya ve İnan'daki kültürel organizasyonlar arasında bağlantı kurmak ve tarih ve arkeoloji alanında ortak araştırma projelerini teşvik etmek şeklinde özetlenebilir¹.

İspanya İnan Araştırmaları Derneği tarafından sekizincisi İnan'da gerçekteştirilen bu kongre 2010 yılından beri düzenli olarak İspanya'nın farklı şehirlerinde düzenlenmektedir. İspanya İnan Araştırmaları Derneğinin bir faaliyeti olarak düzenlenmeye başlayan bu kongreler serisi, ilk kez İnan'ın Madrid kültür müşavirliğinin katkılarıyla 28-29 Ekim 2010 tarihinde İspanya'nın en tarihi üniversitelerinden biri olan Salamanca Üniversitesi'nde düzenlenen bir kongreyle başladı. 23-24 şubat 2012 tarihlerinde İspanya'nın Alicante kentinde Alicante

* (Toplantı Özeti) 8. Uluslararası İnanoloji Kongresi, 4-5 Kasım 2018, Tahran.

** Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı, Konya, e:posta: temizel46@yahoo.com

Makale Gönderim Tarihi: 8.12.2018

Makale Kabul Tarihi : 17.12.2018

NÜSHA, 2018; (47):309-314

Üniversitesinde gerçekleştirilen ikinci kongreden sonra her yıl aralıksız olarak düzenlenmeye başlayan bu kongrelerin üçüncüsü 24-25 Nisan 2013 tarihlerinde Madrid Complutense Üniversitesinde, dördüncüsü 16-17 Haziran 2014 Sevilla Üniversitesinde, beşincisi ise Granada Üniversitesinde düzenlendi. 6-7 Ekim 2016'da Murcia Üniversitesinde düzenlenen altıncı kongreyle birlikte uluslararası boyut kazanan bu kongrelerin yedincisi, 16-17 Ekim 2017 tarihlerinde Madrid Autonoma Üniversitesinde gerçekleştirildi.

Kongrenin 4 Kasım 2018 Pazar günü açılış programına kongre başkanı Tahran Üniversitesi Uluslararası ilişkiler koordinatörü Prof. Dr. Sayed Ahmad Reza Khezri, İspanya İnan Araştırmaları Derneği sekreteri Joaquin Rodriguez Varges, İspanya İnan Araştırmaları Derneği Başkanı Prof. Dr. Alfred Guti rrez Kavanagh, İspanya'nın Tahran Elçisi Eduardo Lopez Busquets, İnan Kültür ve İslami İrtibat Kurumu Başkanı Abuzar Ebrahimi Torkaman ve Tahran  niversitei Rektörü Prof. Dr. Mahmoud Nili Ahmadabadi konuşmacı olarak katıldılar.

Prof. Dr. Sayed Ahmad Reza Khezri, Farsça ve İspanyolca yaptığı açılış konuşmasında İnan ve İspanya arasındaki kültürel ilişkilerin önemine değindi ve Türkçe olarak da "Hoş Geldiniz" dedi.

310

Joaquin Rodriguez Varges, kongrenin düzenleme ve organizasyon sürecinden söz ederek İspanya'daki İronoloji çalışmalarının diğer bazı Avrupa ülkelerine göre çok geç başladığını, henüz 20 yıllık bir geçmişinin olduğunu, İnan hükümetinden destek beklediklerini dile getirdi.

Prof. Dr. Alfred Guti rrez Kavanagh, kongrenin Tahran'da düzenlenmesinin önem arz ettiğini, düzenleme sürecinde İnan'ın Madrid Kültür ataşeliğinden yardım gördüklerini söyledi.

Eduardo Lopez Busquets, bu tür kongrelerin iki ülke arasında birçok alanda ilişkilerin artmasına zemin hazırlayacağını ve dostane ilişkilerin artacağını dile getirdi.

Abuzar Ebrahimi Torkaman, Avrupa'da ve dünyanın değişik yerlerinde çalışma yapan batılı İnanologların  alışmalarının Avrupa'da ve batıda şia'nın ve Fars kültürünün tanınmasına, yayılmasına ve etkin hale gelmesine büyük katkı sağladığını ve bundan dolayı batılı İnanologların önemsendiğini söyledi.

Prof. Dr. Mahmoud Nili Ahmadabadi, bu kongrenin kendi üniversitelelerinde düzenlenmesinden duyduğu mutluluğu dile getirdikten sonra Joaquin Rodriguez Varges'in "*İspanya'daki İnanoloji çalışmalarının diğer bazı Avrupa ülkelerine göre çok geç başladığını, henüz 20 yıllık bir geçmişinin olduğunu, İran hükümetinden destek beklemedikleri*" sözüne işaret ederek İran Kültür ve İslami İrtibat Kurumuyla birlikte İspanya'daki İnanoloji çalışanlarına burs verebileceklerini söyledi.

Açılış oturumundan sonra her birinde dört konuşmacının bulunduğu yedi oturum yapıldı. İran, İspanya, Türkiye, Meksika, Kostarika gibi ülkelerden 28 bilim insanı "İran Kültür ve sanatının İspanya'ya naklinde İranlıların rolü; İran-İspanya ilişkilerinin altın çağında dini diplomasi: Emperyalist semiyotik yapı; Avfi'nin Cevami'u'l-hikayat isimli esrinde Emevi ve Abbasi halifelerinin imajları; Eski kaynaklara göre İran coğrafyasının astrolojik sembolü; Sultan Muhammed Hudabende'nin Şiiliğinin yansımada İbni Rizwan Maleqi ve İbni Ezrak Gırnati'nin yaklaşımları; Ahmedî-yi Germiyani'nin Farsça şiirlerinde ilim öğrenmenin önemi; Şia fikhında Safavilerden önceki İranlı fakihlerin rolü; İranlıların zihninde ve dilinde Firdevsi'nin, Sadi'nin, Mevlâna'nın ve Hafız'ın yer değiştirmesi; İslamın ilk yıllarında Huzistan'daki nüfus yapısı ve kültürel zorluklar arasındaki ilişki; Sinema filmlerinde Tahran'ın görüntüsü; Moğollar ve İlhanlılar döneminde İran'da sefaret kurumu; Ebu Abbas el-İranşehri'nin felsefesi ve Güney İspanya'daki etkisi; Ziyaroğulları ve Tahirilerin yöneticileri arasında Arap dil ve edebiyatının yayılma sebepleri; 1978-1982 yılları arasında İslam devri sırasında İran'a karşı İspanya'nın dış politikası; Şehirlerle ilgili hadislerin değerlendirilmesinde coğrafi eserler ve fetihnamelerin yeri; Bugünkü İran'da mahalli dillerin yok oluşu: Unesco ölçülerine göre yok olma tehlikesindeki diller hakkı bir inceleme; 2005-2017 yıllarında Latin Amerika'da İran'ın kültürel ve dini diplomasisi; İranlı ve yabancı belgesel film yapımcılarının gözünde İran; Rüstem Mirza ve Horasan savaşı (1588-1593); İran'ın Gilan şehrindeki Verza boğa dövüşü ile İspanya'daki matador savaşlarını karşılaştırılması; İran ve Afganistan'da resimli edebiyatın incelenmesi; İslami dönem coğrafya kaynaklarında "İran" kelimesinin incelenmesi; Onuncu ve On birinci yüzyıllarda devletlerin siyasi ilişkilerinde din tebliğcilerinin ve

propagandistlerinin rolü; Safaviler döneminde Hıristiyan Augustine hareketi misyonerlerinin propaganda faaliyetleri; Büyük İskender ve İran'da Helenizm'in yayılmasındaki etkisi; Eski dönemlerden günümüze kadar İran'da kadın giysilerinin değişiminin tarihi seyri; Hayyam'ın rubaileri üzerinden İranoloji çalışmaları; Doğu ve Batı Azerbaycan eyaletlerindeki Urartulara ait taş mezarlar; Japon seyahatname yazarlarına göre İran'da Nasiri dönemi devlet yönetiminde var olan ahlaksızlık; Clavijo seyahatnamesine göre Timurular hanedan kadınlarının sosyal durumu; Alhamra'nın İranlı unsurları; İran'ın Rudbar-ı Deylem ve Kuhistan bölgelerinde İsmailiye mezhebinin etkisi ve yayılma sebepleri; İran ve İspanya'nın tarihi ve eski haritaları hakkında bir inceleme" gibi birçok farklı konuda bildiriler sundu.

Örnek olarak bazı bilim adamlarının sunumları da şunlardır:

Şehid Motahhari üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Seyyid Ebulqasım Naqibi, "*Şia fikhında Safaviler'den önceki İranlı fakihlerin rolü*" başlıklı bildirisinde Şia'nın Safaviler dönemine kadar İran topraklarında azınlık olduğundan dolayı bundan önceki dönemdeki Şia fakihlerinin büyük çoğunluğunun İranlı olmadığını söyledi. Bununla birlikte Ali ibn Babawayh Qummi (öl. 939 miladi), Muhammed bin Ali Babawayh Qummi (917-991 miladi), Hamza bin Abdulaziz Deylemi (öl. 463/1071), İbn Hamza al-Tusi (öl. 6/12 yy), Muhammed b. Hasan Tusi (öl. 1067) gibi bazı Şii fıkıh âlimlerinin bulunduğunu ifade etti.

Bunlardan Şia fikhı konusunda "Şeyh Tusi" adıyla meşhur adıyla Muhammed b. Hasan Tusi (öl. 1067)'nin fıkıh, kelam, tefsir, akaid ve rical ilmi olmak üzere İslami ilimler alanında çok sayıda eseri bulunduğunu, *en-Nihayetu fi Mucerredî'l-Fıkhi ve'l-Fetava*, *el-Mebsut fi Fıkhi'l-İmamiyye*, *Usul-u Fıkıh* isimli fıkıha dair kitapları, *el-İstıbsar fi Ma'htelefe mine'l-Ahbar*, *Tehzibu'l-Ahkâm* gibi hadis kitapları, *Rical-u Tusi*, *İhtiyaru Marifeti'r-Rical*, *el-Fihrist* gibi rical kitapları ve benzeri birçok eserle Şia fikhının gelişmesine ve şekillenmesinde büyük katkı sağladığı ve etkisi olduğunu belirtti.

Seyyid Ebulqasım Naqibi, ayrıca Safaviler döneminde ve sonrasında İran'da yüzlerce Şia fakihinin yetiştiğini söyledi.

Katılımcılardan İranlı araştırmacı Hamideh Poshtvan, "*Bugünkü İran'da mahalli dillerin yok oluşu: Unesco ölçülerine göre yok olma tehlikesindeki diller hakkı bir inceleme*" başlıklı bildirisinde İran'da yirmi beş çeşit dil bulunduğunu, Unesco verilerine göre bu dillerden

Taliş, Başkardi ve Nayini gibi İran'daki mahalli dillerden üç tanesinin yok olmak üzere olduğunu ve Gilek dilinin yok olmaya yüz tutan diğer İran dilleri arasında bulunduğunu söyledi.

Hamideh Poshtvan, mahalli dillerin yok olma tehlikesine düşme sebepleri olarak da savaşları, zorunlu göçü, ekonomik ve siyasi baskıları, sosyal medyanın, kitle iletişim araçlarının, basın ve diğer dillerin baskısını, hükümetlerin öğretim ve kültür politikalarında taraflı davranmalarını göstermektedir.

Kostarikalı bilim adamı Sergio Ivan Moya Mena, “2005-2017 yıllarında Latin Amerika’da İran’ın kültürel ve dini diplomasisi” başlıklı bildirisinde İran’ın Latin Amerika ülkelerindeki kültürel faaliyetlerinin tarihçesinden bahsetti ve İslam devrimin ilk yıllarından itibaren İran’ın Latin Amerika ülkeleri ile iyi bir kültürel ilişki kurduğunu ve bu ilişkinin diğer ilişkileri katkı sağladığını söyledi.

Sergio Ivan Moya Mena, İran’ın bu kültürel faaliyetlerini, musiki, sinema, hattatlık, resim ve edebiyat alanındaki diplomasi; Farsçanın öğretimi; İranoloji araştırmaları; tercüme ve yayın yoluyla dini propaganda; Şii edebiyatın tanıtımı; çeşitli kursların ve dini sempozyumların düzenlenmesi ve din adamlarının çalışmalarının desteklenmesi olmak üzere dört grupta değerlendirdi.

Sergio Ivan Moya Mena, bu bağlamda, İran’ın 1983 yılında Arjantin’de “*At Tawhid Mosque in Buenos Aires*” isimli bir cami yaparak Latin Amerika’da kültürel faaliyetlerine başladığını dile getirdi. At-Tawhid Camii, Buenos Aires’in Arjantin Floresta semtinde bir İslam tapınağıdır. Arjantin’in en eski camisi olan “At Tawhid Mosque in Buenos Aires” isimli bu caminin 1983 yılında İran İslam Cumhuriyeti’nin Arjantin’deki Büyükelçiliği’nin desteğiyle ve Buenos Aires’teki Şii topluluğu tarafından kurulduğunu sözlerine ekledi.

Türkiye’den sempozyuma katılan Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Prof. Dr. Ali Temizel, “*Ahmedî-yi Germiyânî’nin Farsça şiirlerinde ilim öğrenmenin önemi*” başlıklı bildirisinde Ahmedî-yi Germiyânî’nin Farsça eserlerinde yer alan Farsça şiirlerinden örnekler vererek ilim, edep, kelime ve dil öğrenmenin öneminden söz etti. Türk-İran kültürel ve edebî ilişkilerinin tarihi geçmişine de değinen Temizel, Farsçanın yüz yıllardan beri Osmanlı medreselerinde ve Türkiye okullarında öğretildiğini söyledi.

Geçmişten günümüze kadar gelen ortak edebî ve kültürel değerlerimizi ve eserlerimizi yeni neslin tanınması gerektiğini ve bundan güç alarak bölgede barışın ve huzurun oluşmasına katkı sağlanabileceğini dile getirdi.

İranlı harita uzmanı, Coğrafya ve Kartografi Kurumu Başkanı Mohammad Reza Sahab, “*İran ve İspanya’nın tarihi ve eski haritaları hakkında bir inceleme*” başlıklı sunumunda haritaların gelişiminin ve öneminin tarihi seyrini anlatırken Osmanlı dönemindeki haritacılığa değinerek Pir-i Reis haritasının öneminden de söz etti.

Siyasi, akademik ve diplomatik kurumların işbirliği ile gerçekleşen bu uluslararası kongrenin son gününde İspanya’nın Tahran elçiliğinde bilim adamlarının ve kongreyi düzenleyenlerin katıldığı bir resepsiyon verildi.

Sonuç olarak bu kongrede İran’ı, İspanya’yı, Latin Amerika’yı, İslam coğrafyasını ilgilendiren edebiyattan tarihe, dinden dile, coğrafyadan siyasete, diplomasiden bilim tarihine kadar birçok konu hakkında konuşma yapıldı. İran ve İspanya’nın kültürel diplomasiyi önemsedikleri ve iki ülke arasındaki ilişkilerin daha çok kültürel diplomasi üzerinden yürütülmesinin gerekliliği ve kültürel diplomasinin gücü vurgulandı. Bu kültürel diplomasi yürütülürken İspanya İran Araştırmaları Derneğinin ve İran’ın batıdaki ve Amerika kıtasındaki kültürel faaliyetlerinin önemi ortaya konuldu. Ayrıca 2019 yılında düzenlenecek olan dokuzuncu Uluslararası İranoloji Kongresinin Konya’da gerçekleştirilmesi için girişimlerde bulunulmasının önemli olduğu dile getirildi.

Tahran Üniversitesi Merkez kütüphanesi konferans salonunda gerçekleşen ve çok sayıda İranlı ve yabancı misafir de katıldığı toplantının son gününde İspanya’nın Tahran Elçiliği tarafından bir resepsiyon da verildi.

¹ http://iranologia.com/?page_id=2071 (Erişim tarihi:19.11.2018).